www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

# Medical Student's Perception of the Structure of the Class and its Relationship to Learning Practices

**Fatemeh Rahmati [1], Sohrab Mohammadipouya[2*], Hassan Goodarzi[3]**

[1] *Health Research Center, Life Style Institute, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*
[2] *Department of Educational Science, University Tabriz, Tabriz, Iran.*
[3] *Emergency Department, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.*

**Corresponding author: Sohrab Mohammadipouya, Department of Educational Science, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail:mohammadipouya1393@yahoo.com*

*Article Info*

***Keywords:*** *Learning methods, Perceptions of classroom structure, Students.*

*Abstract*

**Introduction:** In today's word, identifying the psychological characteristics of academic and emotional success for students and teaching-learning process is of the utmost importance. Therefore, this study was to evaluate the perception of medical students of the class structure: the role of gender, degree and its relation to learning practices.

**Methods:** The method of study was correlation-type description. The research community was all the students of Baqiyatallah University of Medical Sciences in academic year of 2016- 2017, which gives up with the random sampling method. Data collection tools consists of two questionnaires including the perception of the structure of the target class and David Kolb's learning styles of log.

**Results:** Perception of the structure of the target performance-approach has the priority between students. There were no significant differences between students' perception on the basis of gender and degree . Mastery goal orientation with concrete experience had significant positive relationship, the structure of the abstract concept of the building performance-approach and active trialling showed a significant positive relationship and also avoid structure-performance with concrete experience, the concept of building an abstract and active trialling showed a significant positive correlation.

**Conclusion:** According to the research results and the prominent role of teachers and educational administrators, it is suggested that while educating teachers, they should be emphasized to adopt new teaching methods in line with the characteristics of learners, by providing the necessary grounds for growth and tendency towards perception of structure. Create a masterful goal in them.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

**مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی**
**دوره ۱۶، شماره ۲، ۱۴۰۲**
**صفحات: ۱۳۵-۱۴۲**

# بررسی ادراک دانشجویان علوم پزشکی از ساختار کلاس و ارتباط آن با شیوه‌های یادگیری

**فاطمه رحمتی [۱]، سهراب محمدی پویا[۲]*، حسن گودرزی [۳]**

[۱] مرکز تحقیقات بهداشت نظامی، پژوهشکده سبک زندگی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.
[۲] گروه علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
[۳] اورژانس پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.

* نویسنده مسوول: سهراب محمدی پویا ، گروه علوم تربیتی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.
ایمیل: mohammadipouya1393@yahoo.com

**چکیده**

**مقدمه:** در دنیای امروز شناسایی ویژگی‌های روانی، عاطفی و تحصیلی دانشجویان برای موفقیت‌های آموزشی و فرایند یاددهی- یادگیری از اهمیت بالایی برخوردار است. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی ادراک دانشجویان علوم پزشکی از ساختار کلاس: نقش جنسیت، مقطع تحصیلی و ارتباط آن با شیوه‌های یادگیری صورت پذیرفته است.

**روش‌ها:** روش پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی می‌باشد. جامعه پژوهش را تمامی دانشجویان شاغل به تحصیل در سال ۱۳۹۶- ۱۳۹۵ در دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) تشکیل می‌دهد که با روش نمونه‌گیری تصادفی صورت پذیرفت. ابزار گردآوری داده ها متشکل از دو پرسشنامه ادراک از ساختار هدفی کلاس و سیاهه سبک‌های یادگیری دیوید کلب می‌باشد.

**یافته‌ها:** در بین دانشجویان ادراک ساختار هدفی رویکرد- عملکرد در اولویت قرار گرفت. بر اساس جنسیت و مقطع تحصیلی تفاوت معنی‌داری بین ادراک دانشجویان ملاحظه نشد. ساختار تبحری با تجربه عینی رابطه مثبت معنی‌دار، ساختار رویکرد-عملکرد با مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال رابطه مثبت معنی‌دار و همچنین ساختار اجتناب-عملکرد با تجربه عینی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال رابطه مثبت معنی‌دار یافت شد.

**نتیجه‌گیری:** با توجه به نتایج پژوهش و نقش پررنگ مدرسان و متولیان آموزشی، پیشنهاد می‌شود که ضمن آموزش مدرسان، به آنان تأکید شود که نسبت به اتخاذ روش‌های نوین تدریس همسو با ویژگی‌های فراگیران، با فراهم آوردن زمینه‌های لازم موجبات رشد و گرایش به سمت ادراک از ساختار هدفی تبحری را در ایشان پدید آورند.

**واژگان کلیدی:** ادراک از ساختار کلاس، دانشجویان، شیوه یادگیری.

[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

## مقدمه

در طول تاریخ آموزش عالی، دانشگاه‌ها و نهادهای آموزشی مربوطه همواره به دنبال دست یافتن به بهترین روش‌های آموزشی برای یاری رساندن به دانشجویان جهت موفقیت در تحصیل بوده‌اند[۱]. البته این موضوع در قرن بیست و یکم – موسوم به قرن «دانش‌بنیان» – که نظام آموزش عالی و نقش آن در تولید، اشاعه و کاربست دانش در توسعه کشورها به امری انکارناپذیر مبدل گردیده[۲] از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد. همچنین از سوی دیگر، حضور دانشجویان و گذراندن ساعات بسیار زیادی در کلاس‌های آموزشی را نیز می‌توان، دال بر لزوم توجه به مباحث و محیط یادگیری در نظام آموزشی عالی به شمار آورد[۳]. در واقع می‌توان به ادراک دانشجویان از ساختار کلاس به‌مثابه‌ی عنصری کلیدی و اثرگذار در حوزه آموزش و فرایند یادگیری – یاددهی اشاره نمود، زیرا چگونگی درک فراگیر، مجموعه اقدامات و تلاش‌های او را نه تنها در زمان حضور در کلاس، بلکه در خارج از محیط یادگیری به خود معطوف می‌نماید. مطالعه ادراک از ساختار کلاس بر این فرض استوار است که ادراک فراگیر از ساختار کلاس بر مشارکت در فعالیت‌های کلاس تأثیر می‌گذارد[۴]. نتایج پژوهش‌ها حاکی از تأثیر معنادار ساختار کلاس درس بر عملکرد تحصیلی و رفتاری فراگیران[۵، ۶]، اهداف و باورهای ایشان، راهبردهای یادگیری، انگیزش تحصیلی و اجتماعی، عملکرد هیجانی، درگیری با تکالیف تحصیلی و پیشرفت تحصیلی فراگیران دارد[۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲]. به اعتقاد ایمز (۱۹۹۲) با وجود آن‌که مدرس، اهداف و ارزش‌گذاری ساختار کلاس را تعیین می‌نماید اما میزان و چگونگی تأثیر آن بر انگیزش فراگیران، وابستگی شدیدی به نحوه ادراک فراگیران دارد[۱]. با توجه به نقطه نظر ایمز، در رابطه با تعریف ادراک از ساختار کلاس و با نظر به مباحث تخصصی برنامه درسی در وهله اول نقش برنامه درسی رسمی (Official curriculum) یعنی ارائه آموزش مدرس در کلاس پررنگ جلوه می‌نماید، اما باید اذعان داشت موضوع به همین جا ختم نشده و با توجه به نحوه برآورد، ارزیابی و نوع نگاه به افراد کلاس، فراگیران درک مخصوصی از کلاس درس پیدا می‌نمایند که ریشه این موضوع را باید در برنامه درسی پنهان (Hidden curriculum) جستجو نمود. به طبع مجموع ادراک حاصل شده در قالب برنامه درسی رسمی و پنهان، فرد پایه یادگیری خویش را بنا می‌نهد، آن‌چنان که خواسته ناخواسته سعی می‌نماید که یادگیری و شیوه‌ی یادگیری خود را بر پایه موفقیت و دستیابی به ادراک حاصل شده طرح‌ریزی کند.

در مطالعات پیشین تقسیم‌بندی انواع سه‌گانه ادراک از ساختار کلاس مورد اشاره قرار گرفته که عبارت‌اند از: ادراک هدف تبحری Mastery goal orientation (با تأکید بر توسعه مهارت و تبحر در تکلیف)، ادراک رویکرد – عملکرد Performance - approach goal orientation(نمایش گذاشتن توانمندی‌های و قوه هوش در قیاس با دیگران) و ادراک اجتناب – عملکرد Avoidance- approach goal orientation (اجتناب از ارزیابی منفی از نظر دیگران) [۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷]. از سوی دیگر بررسی ارتباط ادراک از ساختار کلاس و شیوه‌های یادگیری دانشجویان به‌ویژه در حوزه علوم پزشکی از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد، چرا که یادگیری دانشجویان این حوزه در ارتباط با سلامت افراد جامعه بوده و این موضوع ضرورت تلاش در راستای شناسایی ویژگی‌های دانشجویان حوزه علوم پزشکی را بیش از پیش نمایان خواهد نمود. با این اوصاف پژوهش حاضر با هدف شناسایی ادراک دانشجویان علوم پزشکی از ساختار کلاس و ارتباط آن با شیوه‌های یادگیری آنان صورت گرفته است.

## روش‌ها

روش پژوهش حاضر توصیفی- همبستگی و از نظر هدف پژوهش نیز کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۶– ۱۳۹۵ دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) تهران است. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه از فرمول لوی و لمشو [۱۸] بهره گرفته شده است که در نهایت با استفاده از روش تصادفی و با توجه به حذف پرسشنامه‌های مخدوش و ناقص، ۲۴۱ نفر به عنوان نمونه پژوهش باقی ماندند.

ابزار گردآوری اطلاعات پژوهش حاضر، شامل دو پرسشنامه ادراک از ساختار کلاس و سیاهه سبک‌های یادگیری می‌باشد. پرسشنامه ادراک از ساختار کلاس (PALS) بخشی از پرسشنامه میگلی و همکاران (۲۰۰۰) برای شناخت ادراک دانشجویان از ساختار هدفی کلاس می‌باشد که شامل ۱۴ سؤال و بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (از کاملاً درست تا کاملاً غلط) تنظیم شده است و به سنجش سه خرده مقیاس ساختار هدفی تبحری، ساختار هدفی رویکرد – عملکرد و ساختار هدفی اجتناب – عملکرد می‌پردازد[۱۹]. پایایی پرسشنامه ادراک از ساختار هدفی کلاس در سه خرده مقیاس، ساختار هدفی تبحری ۰/۷۴، ساختار هدفی رویکرد – عملکرد ۰/۶۹ و در ساختار هدفی اجتناب – عملکرد ۰/۶۸ در مطالعه فارسی (۲۰۰۸)[۲۰] گزارش شده است. در پژوهش حاضر پایایی برای سه خرده مقیاس پرسشنامه ادراک از ساختار هدفی کلاس با استفاده از آلفای کرونباخ به ترتیب برای ساختار هدفی تبحری



[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

۰/۷۶، ساختار هدفی رویکرد- عملکرد ۰/۷۰ و ساختار اجتناب – عملکرد ۰/۷۴ به دست آمد.

سیاهه سبک‌های یادگیری کلب(ISI): این پرسشنامه دارای ۱۲ سؤال و هر سؤال ۴ گزینه دارد، پاسخ دهندگان باید گزینه دارای بیشترین شباهت به خود را با عدد ۴ و در مقابل بقیه موارد به ترتیب شباهت بیشتر اعداد ۳، ۲ و ۱ را قرار دهد، به نوعی گزینه ۱ نشان دهنده کمترین یا عدم مطابقت است. در واقع هر گزینه معرف یکی از چهار روش اصلی یادگیری شامل تجربه عینی، مشاهده تأملی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال می‌باشد. برای نمره‌گذاری می‌بایستی گزینه‌های اول و به ترتیب برای سایر گزینه‌ها جمع نمود که حاصل آن چهار نمره به دست آمده، بیانگر چهار شیوه مذکور می‌باشد [۲۱]. در مطالعه فارسی (۲۰۱۶) [۲۲] ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای هر یک از مؤلفه‌های تجربه عینی، مشاهده تأملی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال به ترتیب برابر ۰/۷۸، ۰/۷۹، ۰/۹۱ و ۰/۷۹ گزارش شد. در مطالعه حاضر نیز پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های تجربه عینی، مشاهده تأملی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۸۰، ۰/۸۲ و ۰/۸۱ به دست آمد. جهت تجزیه‌وتحلیل اطلاعات در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی از نرم افزار SPSS ۱۶ بهره گرفته شده است. بدین شکل که در بخش توصیفی از شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و در بخش استنباطی از آزمون‌های آماری تی تک نمونه، لوین، ام باکس، تحلیل واریانس چند متغیره و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. پس از تأیید کمیته اخلاق دانشگاه مورد پژوهش، معیار ورود افراد به پژوهش اشتغال به تحصیل در سال ۱۳۹۶- ۱۳۹۵ بود. جهت افزایش قدرت اختیار افراد شرکت‌کننده در پژوهش از قید واژه‌های نام و نام خانوادگی در سربرگ پرسشنامه‌ها خودداری شد. همچنین به افراد اطمینان داده شد که از داده‌های جمع‌آوری شده تنها در مسیر پژوهش بهره گرفته خواهد شد.

## یافته‌ها

همان‌گونه که در جدول (۱) می‌توان ملاحظه نمود، درصد بالایی از دانشجویان این پژوهش (۲۰۴ نفر؛ حدود ۸۵ درصد) را مردان تشکیل دادند. ۳۷ (حدود ۱۵ درصد) شرکت‌کننده زن نیز در این پژوهش وجود داشت. دسته سنی «۲۱-۲۳ سال» بیشترین فراوانی را داشت (۱۲۷ نفر؛ حدود ۵۳ درصد) و دسته‌های سنی ۲۴-۲۶ و ۱۸ تا ۲۰ به ترتیب شامل ۲۴ و ۲۰ درصد از نمونه دانشجویی را شامل شدند. همچنین دسته سنی ۲۷ تا ۲۹ سال شامل ۷ دانشجو بود. در ادامه به بررسی اهداف پژوهش پرداخته شده است.

**جدول ۱: آماره‌های توصیفی افراد مورد پژوهش بر اساس جنست و سن**

| | | فراوانی | درصد | درصد معتبر | درصد تراکمی |
|---|---|---|---|---|---|
| جنسیت | مرد | ۲۰۴ | ۸۴/۶ | ۸۴/۶ | ۸۴/۶ |
| | زن | ۳۷ | ۱۵/۴ | ۱۵/۴ | ۱۰۰/۰ |
| | جمع کل | ۲۴۱ | ۱۰۰/۰ | ۱۰۰/۰ | |
| سن افراد | ۲۰- ۱۸ سال | ۴۹ | ۲۰/۳ | ۲۰/۳ | ۲۰/۳ |
| | ۲۳- ۲۱ سال | ۱۲۷ | ۵۲/۷ | ۵۲/۷ | ۷۳/۰ |
| | ۲۶- ۲۴ سال | ۵۸ | ۲۴/۱ | ۲۴/۱ | ۹۷/۱ |
| | ۲۹- ۲۷ سال | ۷ | ۲/۹ | ۲/۹ | ۱۰۰/۰ |
| | جمع کل | ۲۴۱ | ۱۰۰/۰ | ۱۰۰/۰ | |

**جدول ۲: میانگین و انحراف استاندارد نمرات ساختار هدفی دانشجویان**

| مؤلفه‌ها | کمترین نمره | بیشترین نمره | میانگین | انحراف استاندارد | میانگین معیار | نمره تی | معنی‌داری |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| اهداف رویکرد-عملکرد | ۱/۰۰ | ۵/۰۰ | ۳/۳۶ | ۰/۸۴۸ | ۳ | ۶/۶۵ | P<۰/۰۱ |
| اهداف اجتناب-عملکرد | ۱/۰۰ | ۵/۰۰ | ۳/۱۶ | ۰/۷۳۶ | ۳ | ۳/۵۱ | P<۰/۰۱ |
| اهداف تبحری | ۱/۰۰ | ۵/۰۰ | ۳/۰۷ | ۰/۷۹۶ | ۳ | ۱/۴۰ | P>۰/۰۵ |

نتایج نشان داد که ساختار هدفی رویکرد-عملکرد در بین دانشجویان از میانگین بالاتری نسبت به مؤلفه‌های دیگر برخوردار است. اهداف اجتناب-عملکرد و اهداف تبحری در رده‌های بعدی بودند.

در ادامه هدف به بررسی و مقایسه ادراک از ساختار هدفی کلاس در دانشجویان بر پایه جنسیت پرداخته شد. بدین منظور با توجه به وجود بیش از یک متغیر، از روش تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد. نتایج این تحلیل نشان می‌دهد که آیا

[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

بین دو گروه (یا بیشتر) در میانگین متغیرها تفاوتی وجود دارد یا خیر. پیش از گزارش نتایج اصلی، مفروضه‌های تحلیل واریانس چند متغیری بررسی شد که بر پایه نتایج آزمون لوین برای مقایسه واریانس دو گروه زن و مرد (تبحری: P = ۰/۶۴۵، F = ۰/۲۱۲ ؛ رویکرد – عملکرد: P = ۰/۱۵۱، F = ۱/۸۶۱ ؛ اجتناب – عملکرد: P = ۰/۳۷۸، F = ۰/۷۸۰)، مشخص شد که واریانس همه نمرات در دو گروه مشابه است. همچنین آزمون ام باکس (P> ۰/۰۵، F 0/88 = ۰/۴۵۶، ۱۱/۰۷ =Box's M) همگنی ماتریس کوواریانس نمرات در دو گروه را تأیید کرد. جدول ۳ نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری را نشان می‌دهد.

**جدول ۳: نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری ساختار هدفی دانشجویان زن و مرد**

| منبع اثر | | ارزش | F | df مفروض | df خطا | P | اندازه اثر |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| تقاطع | اثر پیلایی | ۰/۹۳۲ | ۱۰۷۴/۹۷ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۰۰ | ۰/۹۳۲ |
| | لامبدای ویلکس | ۰/۰۶۸ | ۱۰۷۴/۹۷ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۰۰ | ۰/۹۳۲ |
| | رد هتلینگ | ۱۳/۶۰ | ۱۰۷۴/۹۷ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۰۰ | ۰/۹۳۲ |
| | بزرگ ترین ریشه | ۱۳/۶۰ | ۱۰۷۴/۹۷ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۰۰ | ۰/۹۳۲ |
| جنسیت | اثر پیلایی | ۰/۰۳۵ | ۲/۹۰ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۱۳۶ | ۰/۰۳۵ |
| | لامبدای ویلکس | ۰/۹۶۵ | ۲/۹۰ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۱۳۶ | ۰/۰۳۵ |
| | رد هتلینگ | ۰/۰۳۷ | ۲/۹۰ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۱۳۶ | ۰/۰۳۵ |
| | بزرگ‌ترین ریشه | ۰/۰۳۷ | ۲/۹۰ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۱۳۶ | ۰/۰۳۵ |

نتایج نشان داد که بین دو گروه در هیچ‌یک از ابعاد ادراک از ساختار هدفی کلاس تفاوتی وجود ندارد. شاخص F (۰/۰۵ >P ،F= ۲/۹۰) به لحاظ آماری معنی‌دار نیست. با توجه به این شاخص معلوم می‌شود که نیازی به مقایسه تک متغیری نیز وجود ندارد؛ به عبارت دیگر در این پژوهش ادراک از ساختار هدفی کلاس در مردان و زنان یکسان است.

با توجه به هدف پژوهش، پژوهشگران به مقایسه ادراک از ساختار هدفی کلاس در دانشجویان بر پایه مقطع تحصیلی پرداختند. از همین رو مانند بررسی جنسیت، با توجه به وجود بیش از یک متغیر، از روش تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد. پیش از گزارش نتایج اصلی، مفروضه‌های تحلیل واریانس چند متغیری بررسی شد؛ که بر اساس نتایج حاصل از آزمون لوین جهت مقایسه واریانس نمرات مقاطع مختلف تحصیلی (تبحری: P = ۰/۱۹۰، F = ۱/۶۰ ؛ رویکرد – عملکرد: ۰/۳۳۶ = P، F = ۱/۱۳ ؛ اجتناب – عملکرد: P = ۰/۲۸۷، F ۱/۲۱ =)، مشخص شد که واریانس نمرات در همه مقاطع تحصیلی مشابه است. همچنین آزمون ام باکس (P> ۰/۰۵، F ۰/۴۰۲ = 1/52، Box's M= ۹/۱۵) همگنی ماتریس کوواریانس نمرات در دو گروه را تأیید کرد. جدول ۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری را نشان می‌دهد.

**جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری ادراک از ساختار هدفی کلاس دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی**

| منبع اثر | | ارزش | F | df مفروض | df خطا | P | اندازه اثر |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| تقاطع | اثر پیلایی | ۰/۹۱۳ | ۸۱۷/۱۶ | ۳ | ۲۳۵ | ۰/۰۰ | ۰/۹۱۳ |
| | لامبدای ویلکس | ۰/۰۸۷ | ۸۱۷/۱۶ | ۳ | ۲۳۵ | ۰/۰۰ | ۰/۹۱۳ |
| | رد هتلینگ | ۱۰/۴۳ | ۸۱۷/۱۶ | ۳ | ۲۳۵ | ۰/۰۰ | ۰/۹۱۳ |
| | بزرگ ترین ریشه | ۱۰/۴۳ | ۸۱۷/۱۶ | ۳ | ۲۳۵ | ۰/۰۰ | ۰/۹۱۳ |
| مقطع تحصیلی | اثر پیلایی | ۰/۰۶۱ | ۱/۶۴۰ | ۹ | ۷۱۱ | ۰/۱۰ | ۰/۰۲۰ |
| | لامبدای ویلکس | ۰/۹۴۰ | ۱/۶۴۶ | ۹ | ۵۷۲/۰۷ | ۰/۰۹۹ | ۰/۰۲۱ |
| | رد هتلینگ | ۰/۰۶۳ | ۱/۶۴۷ | ۹ | ۷۰۱ | ۰/۰۹۸ | ۰/۰۲۱ |
| | بزرگ ترین ریشه | ۰/۰۴۸ | ۳/۷۸ | ۳ | ۲۳۷ | ۰/۰۱۱ | ۰/۰۴۶ |

نتایج نشان داد که بین مقاطع تحصیلی در هیچ‌یک از ابعاد ادراک از ساختار هدفی کلاس تفاوتی وجود ندارد. شاخص F (۰/۰۵ >P ،F= ۱/۶۴) به لحاظ آماری معنی‌دار نیست. با توجه به این شاخص معلوم می‌شود که نیازی به مقایسه تک متغیری نیز وجود ندارد؛ به عبارت دیگر در این پژوهش ادراک از ساختار هدفی کلاس در دانشجویان مقاطع مختلف تحصیلی این یکسان است.

در ادامه پژوهش، هدف بررسی ارتباط ادراک دانشجویان با شیوه‌های یادگیری آن دنبال شد. از این‌رو، نتایج تحلیل همبستگی ادراک دانشجویان از ساختار کلاس و شیوه یادگیری آنان را می‌توان در جدول ۵ مشاهده کرد.



[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

**جدول ۵: نتایج آزمون تحلیل همبستگی ادراک دانشجویان از ساختار کلاس و شیوه یادگیری آنان**

| | ۱ | ۲ | ۳ | ۴ | ۵ | ۶ | ۷ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **تبحری** | | | | | | | |
| **رویکرد–عملکرد** | ۰/۳۸۹** | | | | | | |
| **اجتناب–عملکرد** | ۰/۴۳۶** | ۰/۵۲۷** | | | | | |
| **تجربه عینی** | ۰/۱۲۸* | ۰/۱۱۶ | ۰/۱۸۷** | | | | |
| **مشاهده تأملی** | ۰/۰۲۶ | ۰/۱۱۳ | ۰/۱۱۶ | ۰/۶۹۴** | | | |
| **مفهوم‌سازی انتزاعی** | ۰/۰۳۱ | ۰/۱۷۷** | ۰/۱۹۷** | ۰/۶۵۶** | ۰/۷۳۳** | | |
| **آزمایشگری فعال** | ۰/۰۲۲ | ۰/۱۴۱* | ۰/۱۷۸** | ۰/۶۵۳** | ۰/۷۴۹** | ۰/۸۲۲** | |

P<۰/۰۵: * ،P<۰/۰۱: **

همان‌گونه که در جدول بالا قابل ملاحظه می‌باشد، ساختار تبحری با تجربه عینی رابطه مثبت معنی‌دار دارد (P<۰/۰۵، r= ۰/۱۳). رابطه ساختار تبحری با مشاهده تأملی (P>۰/۰۵، r= ۰/۰۳)، مفهوم‌سازی انتزاعی (P>۰/۰۵، r= ۰/۰۳) و آزمایشگری فعال (P>۰/۰۵، r= ۰/۰۲) معنی‌دار نبود. ساختار رویکرد–عملکرد با مفهوم‌سازی انتزاعی (P<۰/۰۱، r= ۰/۱۸) و آزمایشگری فعال (P<۰/۰۵، r= ۰/۱۴) رابطه مثبت معنی‌دار داشت. رابطه ساختار رویکرد–عملکرد با تجربه عینی (P>۰/۰۵، r= ۰/۱۱) و مشاهده تأملی (P>۰/۰۵، r= ۰/۱۱) به لحاظ آماری معنی‌دار نبود. ساختار اجتناب–عملکرد با تجربه عینی (P<۰/۰۱، r= ۰/۱۸)، مفهوم‌سازی انتزاعی (P<۰/۰۱، r= ۰/۱۹) و آزمایشگری فعال (P<۰/۰۱، r= ۰/۱۸) رابطه مثبت معنی‌دار داشت. رابطه ساختار اجتناب–عملکرد با مشاهده تأملی معنی‌دار نبود (P>۰/۰۵، r= ۰/۱۱).

## بحث

نتایج پژوهش نشان داد که جهت‌گیری هدفی رویکرد- عملکرد، از میانگین بالاتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردار بود. جهت‌گیری هدفی اجتناب– عملکرد نیز نسبت به جهت‌گیری هدفی تبحری از نظر میانگین بالاتری در رده بالاتر قرار گرفت. در ساختار هدفی رویکرد- عملکرد به آن نوع از کلاس‌هایی اشاره می‌شود که تلاش معطوف بر باهوش به نظر رسیدن و بهتر از دیگران عمل کردن است [۱۹]. در این نوع کلاس‌ها معمولاً اقتدار مدرس جلوه می‌نماید و دانشجویان یا فراگیران اولویت خود را نشان دادن توانایی خویش نسبت به دیگران می‌پندارند. منزلت اجتماعی دانشجویان حوزه پزشکی و انتظار از آنان به عنوان افراد باهوش در سطح جامعه، به تناسب ایشان را بر آن می‌دارد که در جامعه و کلاس درس به معرفی خویش به مثابه‌ی فردی باهوش و دارای توانایی‌هایی بالا در مقایسه با دیگران بپردازند.

همچنین نتایج پژوهش، حاکی از آن بود که بین ادراک دانشجویان از ساختار هدفی کلاس بر پایه جنسیت و مقطع تحصیلی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد؛ یعنی در دانشجویان مورد بررسی- با هر نوع جنسیت و مقطع تحصیلی-ادراک غالب از ساختار هدفی کلاس، رویکرد- عملکرد می‌باشد. از همین رو می‌توان گفت که در دانشجویان دختر و پسر تمام مقطع‌های تحصیلی، ادراک هدف از ساختار کلاس، دست یافتن به ارزیابی مطلوب و بروز دادن توانایی‌های خود می‌باشد. دانشجویان همواره هدف خویش را بر اثبات کردن ارزش خود بر دیگران استوار می‌نمایند و سعی دارند که در نظر دیگران از ایشان به‌عنوان افرادی باهوش و برخوردار از توانایی بالا یاد شود.

از دیگر نتایج پژوهش، می‌توان به ارتباط مثبت و معنی‌دار ساختار هدف تبحری با تجربه عینی اشاره نمود که در مطالعه فارسی (۲۰۰۹) نیز بر تأثیر معنی‌دار جهت‌گیری هدفی تبحری بر راهبردهای یادگیری اشاره شده است [۱۳]. همچنین دیگر نتایج پژوهش حاضر یعنی ارتباط مثبت و معنی‌دار ساختار رویکرد – عملکرد با مفهوم‌سازی و آزمایشگری فعال، اجتناب عملکرد با تجربه عینی، مفهوم‌سازی انتزاعی و آزمایشگری، با یافته‌های مطالعه Safarian و همکاران (۲۰۱۴) مبنی بر ارتباط تجربه عینی و ساختار اجتناب از عملکرد، مفهوم‌سازی انتزاعی و ساختار هدفی عملکردگرا همسو می‌باشد [۲۳]. در تبیین این نتایج می‌توان عنوان داشت، یادگیرنده با تجربه عینی از تجربه‌های خاص می‌آموزد و نسبت به احساس خود و دیگر افراد حساسیت نشان می‌دهد [۲۴] و آن‌چنان که Dinger و همکاران (۲۰۱۳) عنوان نموده‌اند، در ادراک از ساختار هدفی تبحری بر تسلط و رشد شایستگی، همچنین در ادراک اجتناب- عملکرد بر مهم بودن احساس دیگران تأکید شده است و اولویت در این ادراک بر دوری گزیدن از عدم شایستگی در نظر دیگران استوار است [۱۶]. همچنین در خصوص ارتباط ادراک رویکرد- عملکرد با شیوه‌های یادگیری مفهوم‌سازی انتزاعی با آزمایشگری فعال می‌توان اظهار داشت که افراد برخوردار از ادراک رویکرد عملکردگرا به اعتقاد Pintrich (۲۰۰۰) بر دست یافتن به ارزیابی مطلوب شایستگی [۲۵] تأکید داشته و

[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

همواره درصدد نشان دادن توانایی خویش بر دیگران‌اند. در شیوه‌های یادگیری نیز مواردی نظیر، طرح‌ریزی نظام‌دار، تحلیل منطقی اندیشه‌ها از مصادیق مفهوم‌سازی انتزاعی، همچنین توانایی انجام دادن عمل و تأثیر گذاردن بر دیگران به‌واسطه عمل کردن از مصادیق آزمایشگری فعال می‌باشند که این نزدیکی را می‌توان دلیل بر ارتباط معنی‌دار آنان ذکر کرد.

در نهایت می‌توان عنوان کرد که استفاده از ابزار پرسشنامه از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر است. از این رو پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران علاقه‌مند به فعالیت در این عرصه، در پژوهش‌های آتی در کنار استفاده از پرسشنامه با بهره‌مندی از ابزار مصاحبه به پژوهش خود بپردازند تا لایه‌های پنهان و نظرات شخصی دانشجویان که در پرسشنامه بیان نمی‌کنند، از طریق گفتگو و مصاحبه احصاء شود.

## نتیجه‌گیری

با توجه به آنچه گذشت، ادراک دانشجویان از ساختار کلاس را می‌توان از عوامل مؤثر در گزینش شیوه‌های یادگیری آنان قلمداد کرد، از این‌رو توجه به نقش متولیان و مدرسان آموزشی بیش از پیش ضرورت می‌یابد؛ چرا که جهت‌گیری‌های هدفی از ساختار کلاس علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی، از آموزش‌های بدو خدمت و ضمن خدمت برای مدرسان نیز متأثر است. از این رو با توجه به نتایج پژوهش و نقش پررنگ مدرسان و متولیان آموزشی، پیشنهاد می‌شود که ضمن آموزش مدرسان، به آنان تأکید شود که نسبت به اتخاذ روش‌های نوین تدریس همسو با ویژگی‌های فراگیران، با فراهم آوردن زمینه‌های لازم موجبات رشد و گرایش به سمت ادراک از ساختار هدفی تبحری را در ایشان پدید آورند.

## ملاحظات اخلاقی

پژوهش حاضر، مستخرج از طرح مصوب مرکز تحقیقات بهداشت و تغذیه دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله «عج» به شماره ۹۵-۱۰-۰۰۱۰۷۹ است.

## تضاد منافع

بین نویسندگان و مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی هیچ‌گونه تعارض منافع وجود ندارد.

## سپاسگزاری

نویسندگان مراتب تشکر خود را نسبت به همکاری دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش، ابراز می‌دارند. با تشکر از همکاری ها، راهنمایی ها و مشاوره های "واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان بقیه الله (عج)".

## منابع

1. Rastegar A, Zareh H, Sarmadi. M R, Hoseini F S. A Study of Perceived Classroom Structure and Academic Procrastination of Traditional and Virtual Education Students of University of Tehran, Approach New in Educational Management, 2014, 9 (4): 151- 164. (Persian)
2. Bazargan A. Higher Education Standards: from Ideal to Reality, 2015, 8 (30): 11- 23. (Persian)
3. Yamini M, Kadivar P, Farzad V, Moradi A. The Relationship between Perception or Social Constructive Learning Environment and Thinking Styles with Deep Approach to Learning and Learning out Comes, Journal of Psychology, 2009, 3 (12): 139- 171. (Persian)
4. Patrick H, Ryan A, Kaplan A. Early adolescents' perceptions of classroom environment, motivation, and beliefs, Journal of Educational Psychology, 2007, 99: 83-98 .
5. Kuperminc G P, Leadbeater B J, Emmons C, Blatt S J. Perceived school climate and difficulties in the social adjustment of middle school students, Applied Developmental Science, 2001. 1: 76-88 .
6. Roeser R W, Eccles J S, Sameroff A J. Academic and emotional functioning in early adolescence: Longitudinal relations, patterns, and prediction by experience in middle school, Development and Psychopathology, 1998, 10: 321-352 .
7. Boekaerts M. Bringing about change in classroom: strengths and weaknesses of the self-regulated learning, International journal of educational research, 2002, 12: 186-198.
8. Davis H A. Conceptualizing the role and influence of student- teacher relationships on children's social and cognitive development, Educational Psychologist,2003, 38(4): 207-234 .
9. Linnenbrink E A, Pintrich P R. Achievement goal theory and affect: An asymmetrical bidirectional model, Educational Psychologist, 2002, 37: 69-78.
10. Meyer D, Turner J. Discovering Emotion in Classroom Motivation Research, Educational Psychology, 2002, 37(2): 107-114 .
11. Murray C, Malmgren K. Implementing a teacher-student relationship program in a high-poverty urban school: Effects on social, emotional, and academic adjustment and



[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]

lessons learned, Journal of School Psychology, 2005, 43(2): 137-152 .
12. Hejazi E, Naghsh Z.The structional model of the relationship of perceived classroom structure, achievement goals, self-efficacy, and self- regulation in mathematics, Recencies in Cognitive Science, 2009, 10 (4): 27-38. (Persian)
13. Mohsenpoor M, The role of perception of the class purpose structure and the goal orientation of progress in predicting learning strategies for high school students, Quarterly Journal of education,2009, 99: 123- 144. (Persian)
14. Monjezy. R. perception of classroom structure, goal orientation and mathematic self-efficacy with mathematic academic achievement, (A Thesis for Master of Degree), Tehran, 2014, Tehran University.
15. Vaisi K, Talepasand S. Relationship between Achievement Goal Orientation, Perceived Classroom Goal Structures, Cognitive and Metacognitive Strategies with Math Achievement, Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning, 2014, 2 (1): 67- 81. (Persian)
16. Mahnna S, Michaeli Manee F, Essazadegan A. Investigating the structural relationships between perceptions of school climate and achievement goals with academic self-efficacy, Journal of school psychology, 2015, 4 (1): 156- 164. (Persian)
17. Midgley, C, Maehr, M.L, Hruda, L.Z, Anderman, E., Anderman, L.,Freeman, K.E., Gheen, M., Kaplan, A.,Kumar, R., Middleton, M.J.,Nelson, J., Roeser, R., Urdan,T(2000). Manual for the Patterns ofAdaptive Learning Scals. Michigan: University of Michigan.
18. Levy P S, Lemeshow S. Sampling of population. 1999. John Wiley, New York.
19. Hejazi E, Lavasani M, Babaei A. The Relationship between Perceptions of Classroom Goal Structure, Thinking Styles, Approaches to Learning and Academic Achievement in Students, Research in Curriculum Planning, 2011, 8 (30): 28-38. (Persian)
20. Hgaderi zafareh S. Investigate the relationship between major (Mathematics – Physics and majoring at humanities), previous educational performance, perception of classroom goal structure, mastery goals, and students'self-repported cheating, (A Thesis for Master of Degree), Tehran, 2009, Tehran University. (Persian)
21. Alaa M, Sanjari M, Peimani M, Mirzabeigi M, Salemi S. Undergraduate Nursing Students' Learning Styles in Iran, Journal of medical education development, 2014, 7 (16): 19- 27. (Persian)
22. Heidarpoor M, Nily Ahmad Abady M R, Yar Mohammadian M H. The relationship betweenlearning styles and Inquiry Spirit of Isfahan undergraduate students, Research in Curriculum Planning, 2016, 13 (23): 53- 63. (Persian)
23. Safarian M R, Ashoori J, Hajie Arbabi F, Ashoori M. Investigating the Relationships between Learning Styles, Perceived Classroom Goals Structure and Spiritual Intelligence with Academic Achievement to achieve Modern classroom Management among Students of Islamic Azad University, Journal of modern thoughts in education, 2014, 9 (1): 102- 117. (Persian)
24. Saif A A. Modern educational psychology (Psychology of learning and instruction), Tehran, 2009: Dowran Publication. (Persian)
25. Rahmati M, Mohammadi F. Relationship between goal orientation and perception of classroom goal structure and parents goal orientation with academic burnout among Kermanshah high school female students, Journal of Rooyesh-e-Ravanshenasi, 2017, 6 (1): 111- 130. (Persian)

[ Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-28 ]